

LIBRIS

We know
books

Mihaela Nancu

**Memorator de
istorie universală**

pentru clasa a IX-a

 Booklet

București, 2016

I. Popoare și spații în Antichitate	3
1. Orientul antic	3
II. Forme de organizare politică în Antichitate	7
1. Statul în orientul antic	7
2. Organizare politică în Grecia antică ..	11
3. Roma antică	19
4. Regatul dac	36
III. Moștenirea culturală a Antichității	40
1. Cultura orientului antic	40
2. Știința și arta în Grecia antică	43
3. Artă monumentală romană	45
IV. Mari religii	46
1. Iudaismul- religia mozaică	46
2. Budismul	48
3. Creștinismul	51
4. Islamul	63
V. Formarea popoarelor medievale ..	65
1. Noile popoare europene	65
2. Formarea regatelor barbare	66
3. Invaziile popoarelor turco-mongole ..	68
VI. Etnogeneza românească	71
1. Etnogeneza românească	71
Romanizarea	71
2. Marile migrații	74
3. Formarea limbii române	75
VII. Lumea medievală	77
1. Satul medieval	77
2. Orașul medieval	79
3. Structuri sociale și raporturi ierarhice	82
VIII. Statul medieval	84
1. Imperiul Bizantin	84
2. Imperiul Carolingian	87
3. Statele medievale din apusul Europei. centralizarea politică	88
4. Imperiul Romano-German	97
5. Instituții fundamentale în statul medieval	99
IX. State medievale în spațiul românesc	101
1. Societatea românească în secolele IX- XIII	101
2. Statul Asăneștilor	103
3. Constituirea statelor medievale românești	105
X. Islamul și Europa	110
1. Califatul arab	110
2. Imperiul Otoman	112
3. Cruciadele	115
XI. Țările române și statele vecine în Evul Mediu	117
1. Mircea cel Bătrân (1386-1418) – Țara Românească	117
2. Alexandru cel Bun (1400-1432) - Mol- dova	118
3. Iancu de Hunedoara - Transilvania	119
4. Vlad Țepeș (1448; 1456-1462; 1476) - Țara Românească	121
5. Ștefan cel Mare (1457-1504) - Moldova	121
6. Mihai Viteazul (1593-1601) - Țara Românească	123
XII. Cultura medievală	126
1. Europa romanică și gotică	126
2. Arhitectura medievală românească	128
3. Influențe orientale în Europa	129
XIII. Expansiunea europeană	131
1. Marile descoperiri geografice	131
2. Primele imperii coloniale	133
XIV. Renașterea și Umanismul	135
1. Umanismul	135
2. Renașterea intelectuală	136
3. Renașterea artistică	138
XV. Protestantismul și reforma catholicismului	141
1. Reforma religioasă	141
2. Contrareforma	146
3. Reforma religioasă în Transilvania,	148
XVI. Absolutismul	149
1. Monarhia absolută	149
2. Clasicismul și absolutismul	154
XVII. Diplomația europeană: de la rațiuni de stat la echilibru	155
1. Războiul de 30 de ani	155
2. Politica echilibrului european	157
3. Imperiul Otoman și Europa „Problema Orientală”	158

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NANCU, MIHAELA

Memorator de istorie - clasa a IX-a / Mihaela Nancu.

– București : Booklet, 2016

ISBN 978-606-590-332-6

94(100)(075.35)

Redactor: Ioana Tudose, Andreea Roșeț

Tehnoredactor: Cristian Radu

Corector: Monica Pleșescu

Coperta: Anca Vrănescu

© Editura Booklet, 2016

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii

I. Popoare și spații în Antichitate

Orientul antic

Mesopotamia sau „Țara dintre râuri”, așezată între fluviile Tigris și Eufrat:

- **Sumerienii**, în mileniul al IV-lea î.Hr., au venit din regiunea Munților Altai și s-au așezat în sudul Mesopotamiei. Originea lor este incertă.
- **Akkadienii**, popor semit, venit din peninsula Arabică, s-a așezat în sudul Mesopotamiei, aproximativ în aceeași perioadă cu sumerienii;
- **Amoriții (babilonienii)** s-au așezat în centrul Mesopotamiei;
- **Chaldeenii** au venit după babilonieni, în centrul Mesopotamiei;
- **Asirienii** s-au așezat în partea de nord-est a Mesopotamiei;
- **Sirienii** s-au așezat în stepa siro-mesopotamiană;

Fenicia sau „Țara purpurei”, teritoriul cuprins între litoralul Mării Mediterane (la vest), Munții Liban și Antiliban (la est):

- **Fenicienii**, popor semit. Ei își spuneau canaaneni.
- Palestina (Canaan)**, situată între Munții Liban și Peninsula Sinai, denumită după numele filistenilor,

ce făceau parte dintre „popoarele mării” așezați aici prin sec al XII-lea î.Hr.:

- **Canaanenii**, de origine semită;
- **Evreii**, popor semit, unii au venit din est aduși de strămoșul lor, Avraam, alții au venit din deșertul Arabiei și s-au așezat în Canaan. Din cauza sărăciei, au migrat în Egipt unde au fost transformați în sclavi. În 1200 î.Hr., Moise i-a trecut Marea Roșie spre Peninsula Sinai, eliberându-i din robie. Sub conducerea lui Iosua, au intrat în Canaan, au cucerit cetățile canaaneene și au creat un stat propriu.

Egipt, pe valea Nilului, în nord-estul Africii

- **Egiptenii** s-au format din amestecul triburilor nomade din nord-estul Africii (africani, dar și semiți veniți din Asia), sunt considerați un popor de origine semito-hamită care, în mileniul al IV-lea î.Hr., au pus bazele unui regat.

Podișul Iran, în Elam:

- **Elamiții**, în mileniul al III-lea î.Hr., au ridicat mai multe orașe, și au creat mai multe state. Cel mai important oraș era capitala Susa.

India, pe văile fluviilor Indus și Gange

- **Dravidienii**, populație autohtonă, ce a creat civilizația Harappa pe valea fluviului Indus, la finele mileniului al IV-lea î.Hr.

China

- **Chinezii** s-au format din mai multe triburi înrudite, ca popor mongolic, care a pus bazele statului chinez.

Migrația indo-europenilor în Europa și Asia

Procesul de indo-europenizare s-a desfășurat pe parcursul unui mileniu (cca. 3500 – 2500 î.Hr.). Din stepele nord-pontice și din Asia Centrală, au migrat spre Europa și Asia, în mai multe valuri, triburi de păstori indo-europeni care, prin asimilarea populațiilor străvechi neolitice și geneza etnică, au format noi popoare. Ei sunt creatorii civilizației bronzului.

Asia:

- **hitiții**, în centrul și estul Asiei Mici;
- **mezii** și **perșii**, în jurul anului 1600 î.Hr., s-au așezat în Podișul Iran (mezii la nord-vest, perșii la sud-vest);
- **arienii** („stăpâni”, „nobili”) au venit din podișul Iran și s-au așezat în India, unde au distrus civilizația Harappa, pe la 1500 î.Hr.

Europa:

Așezarea indo-europenilor, creatori ai „civilizației kurganelor”, peste populațiile neolitice din Europa și asimilarea populației străvechi europene a determinat **geneza etnică a popoarelor europene:**

- **grecii** au migrat în sudul Peninsulei Balcanice la începutul mileniului al II-lea. Erau împărțiți în mai multe triburi înrudite:
- aheii s-au așezat în Peloponez;
- ionienii s-au așezat în Grecia centrală;
- eolienii s-au așezat în Grecia nordică;

- dorienii, ultimul val al grecilor, s-au așezat în Peloponez, după ce au cucerit teritoriile aheilor.
- **italicii** au migrat în mai multe valuri din Europa centrală și s-au așezat în Peninsula Italică:
 - latinii au întemeiat orașul Roma în regiunea Latium;
 - sabinii;
 - samniții;
- etruscii, veniți din vestul Asiei Mici, s-au așezat între râurile Tibru și Arnus, unde au adus o cultură dezvoltată (cunoșteau scrisul, locuiau în așezări fortificate);
- **tracii**: s-au așezat în Peninsula Balcanică și la nord de Dunăre, ocupând un spațiu întins. În epoca bronzului s-au împărțit în două ramuri:
 - geto-dacii, care ocupau teritoriul de la nord și sud de Dunăre;
 - tracii propriu-zisi (sudici): odrizii, bessii, moesii;
- **celții**: au ocupat Europa vestică și centrală;
- **germanii, slavii și popoarele baltice**: Europa nordică;
- **neamurile iraniene**: stepele nord-pontice.

Limbile indo-europene pot fi împărțite în două grupe:

- **grupul satem** cuprinde: *sanscrita, persana, scitica, limbile popoarelor baltice, limbile slave, limba tracilor*;
- **grupul kentum** cuprinde: *greaca, latina, celtica, germana*.

II. Forme de organizare politică în Antichitate

1. Statul în Orientul antic

În Orientul antic au existat trei tipuri de state în cadrul cărora popoarele Antichității și-au creat propriile civilizații. Ca tipuri de state, în ordinea cronologică a apariției lor, pot fi menționate:

a) **orașul-stat**, format dintr-o cetate și teritoriul agricol din jur, are la bază așezări simple care au evoluat spre mari centre economice, politice, militare. Conducătorul orașului-stat (patesi, ensi) era stăpânul cetății și al pământului acesteia. Cumula multiple funcții: administrative, militare, judecătorești. În același timp, era și mare preot, reprezentant al zeului local.

Primele orașe-state au apărut în mileniul al IV-lea î.Hr. în Sumer, la sumerieni și la akkadieni, dar au existat și la alte popoare:

Sumerienii au creat orașele-stat: Uruk, cel mai vechi,

Ur, Nippur, Lagaș, Umma;

Akkadienii: Kiss, Akkad;

Amoniții: Babilon;

Asirienii: Assur, Ninive;
Chaldeii: Babilon;

Fenicienii: Tyr, Sidon, Ugarit;

Dravidienii: Mohenjo-Daro, Harappa.

b) regatul s-a format prin evoluția orașelor-state sau prin unirea mai multor triburi. Are o întindere mai mare decât orașul-stat și prezintă o oarecare unitate etnică și economică.

Regatul Egiptului, cel mai vechi regat cunoscut, s-a format prin unirea triburilor nomade ce s-au așezat în Valea Nilului. Inițial, s-au format două regate: Egiptul de Jos (ce cuprindea Delta Nilului până la Mediterana) și Egiptul de Sus (ce se întindea de la Memfis până la prima cataractă a Nilului). În jurul anului 3200/3100 î.Hr., regele Menes (Narmer) a unificat cele două regate și a devenit astfel primul faraon al Egiptului.

Regatul evreilor a apărut la sfârșitul mileniului al II-lea î.Hr. în Palestina, după ce triburile evreilor au cucerit Canaanul. În jurul anului 1025 î.Hr., Saul, care a unificat triburile iudee (din sud) cu cele israelite (din nord), a devenit primul rege al evreilor. Succesorul acestuia, David (1012-973 î.Hr.) a ocupat Ierusalimul, care a devenit capitala statului. Solomon (973-933 î.Hr.) a înfăptuit o serie de reforme și a construit templul din Ierusalim care a devenit centrul religios al evreilor. După moartea lui Solomon, regatul s-a împărțit în două: Iudeea și Israel. În anul 586 î.Hr., statele evreiești au dispărut, Ierusalimul fiind cucerit

și distrus de babilonieni. Prin religia lor monoteistă (cultul lui Yahwe) ei au reușit să-și păstreze identitatea etnică, în condiții istorice vitrege.

India. În secolul al VI-lea î.Hr., în valea Gangelui s-au format două state: Kosala și Magadha. În nord, Magadha, cu capitala Pataliputra, a devenit un stat foarte puternic. În timpul regelui (rajah) Așoka (secolul al IV-lea î.Hr.), statul s-a extins în întreaga Indie.

China. La începutul mileniului al II-lea î.Hr., în valea râului Yangtze, a luat naștere primul stat, care s-a extins sub dinastiile Shang și Tzou, după care s-a destrămat. Împăratul Qin-Shi-Huang-di (246-210 î.Hr.) a refăcut unitatea statului chinez. Tot el a realizat, la hotarul de nord al Imperiului, „Marele zid chinezesc”, lung de 4000 km. În timpul dinastiei Han (secolul al II-lea î.Hr. – secolul al III-lea d. Hr.), statul chinez s-a extins prin cucerirea Indochinei, Coreei, Turkestanului, devenind un întins imperiu. După căderea dinastiei Han, ca urmare a unor ample frământări sociale, imperiul chinez s-a destrămat în mai multe state.

c) Imperiul. Prin cucerirea unor teritorii mai mult sau mai puțin vaste, orașele-state sau regatele au devenit imperii.

Primele Imperii, semite, s-au constituit, din orașe-state, în Mesopotamia:

Imperiul akkadian, creat de Sargon I, prin cucerirea orașelor-stat din Sumer, cuprindea întreaga Mesopotamie, dar și teritoriile din afara acesteia, ajungând cu stăpânirea până la Marea Mediterană;

Imperiul babilonian, fondat în 1750 î.Hr. de Hammurabi, regele Babilonului care a cucerit o mare parte din Mesopotamie;

Imperiul asirian creat în secolul al X-lea î.Hr.;

Imperiul Noului Babilon (Chaldean), ultimul, creat de regii chaldeenii din Babilon, Nabucodonosor și Nabonid, a fost cucerit de regele perșilor, Cyrus cel Mare, în 539 î.Hr.

Imperiile s-au constituit și din regate prin aceeași politică de cuceriri teritoriale:

Imperiul egiptean. În perioada *Regatului Nou*, care începe în 1570 î.Hr., regatul Egiptului a devenit imperiu. În timpul faraonului Tutmes III (1482-1450 î.Hr.), prin cucerirea Palestinei, Siriei, Feniciei și Etiopiei, imperiul a atins maxima sa întindere. Un alt mare faraon al Egiptului a fost Ramses II (1304-1237 î.Hr.), care s-a distins prin construirea de orașe și temple. Odată cu stingerea dinastiei ramesizilor (1085 î.Hr.), statul s-a divizat, iar în 525 î.Hr. a fost cucerit de persani.

Imperiul persan, cu capitala Persepolis, sub dinastia Ahemenizilor, a devenit cel mai mare imperiu din Orientul Apropiat, cuprinzând între granițele sale Mesopotamia, Siria, Palestina, Egipt, Asia Mică, în răsărit întinzându-se până la Indus.

Imperiul a fost organizat de Darius (521-486 î.Hr.) care a împărțit imperiul în satrapii conduse de satrapi („ochii și urechile regelui”), a construit drumuri ce legau capitala de toate regiunile imperiului, a încurajat comerțul. Imperiul persan a dispărut în 331 î.Hr., când a fost cucerit de Alexandru Macedon.

2. Organizarea politică în Grecia antică

Cetatea greacă, polisul – are la bază așezări simple care, cu timpul, au evoluat spre orașul-stat, formă de organizare social-politică, specifică Greciei antice. Cetățile-poleis, s-au format prin secolul al VIII-lea î.Hr. și desemnează orașul și pământul din jurul său, locuit de o comunitate umană cu interese comune ce constituia corpul civic. Cetățile (*poleis*) au cunoscut aproape toate tipurile de guvernare, de la regimul politic monarhic, la cel aristocratic (Sparta) și democratic (Atena).

Colonizarea greacă. În același timp cu formarea cetății-poleis grecești, în secolele VIII-VI î.Hr., a avut loc marea colonizare greacă, grecii din metropole precum Corint, Megara, Milet întemeind colonii proprii, construite după modelul cetății-mamă. Colonizarea a urmat două direcții principale:

- **spre vest**, în Sicilia și Italia meridională (care au fost numite Grecia Mare), sudul Galiei și Spania;
- **spre nord**, pe coastele Traciei și Pontului Euxin.